

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ การเลือกที่ตั้งของเมือง

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกที่ตั้งของเมือง

1. แหล่งอุปโภค บริโภค
2. เส้นทางคมนาคม หรือเป็นจุดตัดของเส้นทางคมนาคม
3. ทรัพยากรธรรมชาติ
4. ภัยธรรมชาติ เป็นบริเวณที่ปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ
5. ที่ตั้งที่ช่วยในการป้องกันตัว
6. ความต้องการของผู้นำหรือหมู่คณะ

การขยายตัวของชุมชนเมืองในเขตชานเมือง

- บริเวณที่คนอาศัยหนาแน่นกว่าพื้นที่โดยรอบ
- ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการค้า การบริการ กิจการสำนักงานและอุตสาหกรรม
- มีรูปแบบเฉพาะด้านการจ้างงานและการจัดการองค์การ
- การใช้ที่ดินเฉพาะเจาะจง
- มีสถาบันทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

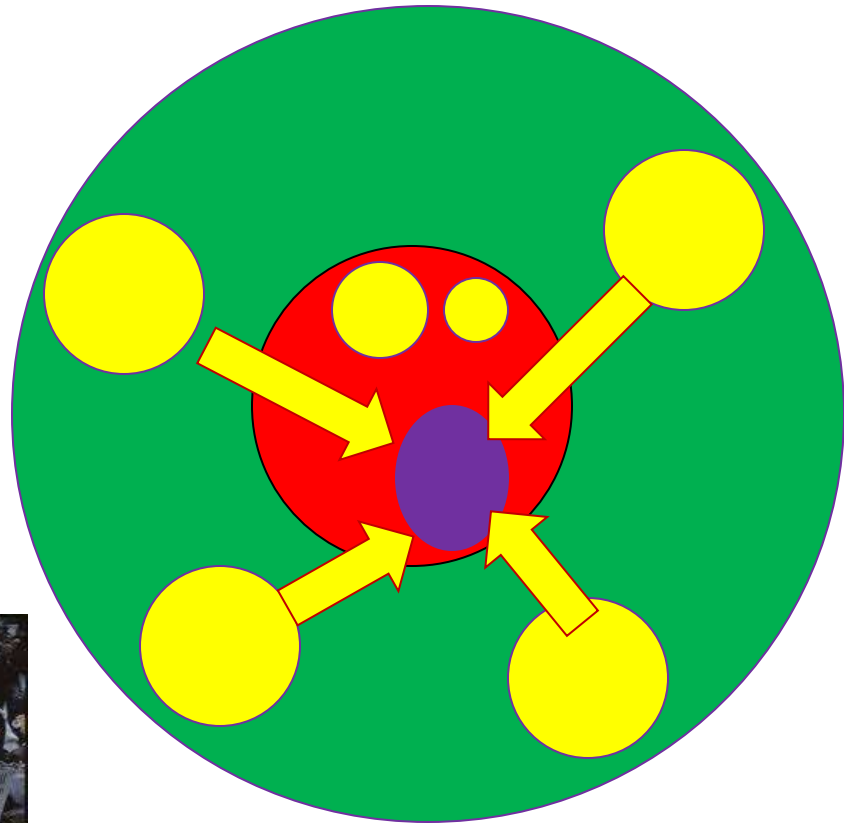

การขยายตัวของชุมชนเมืองในเขตชานเมือง

การขยายตัวของที่อยู่อาศัยในเขตชานเมือง

1. ทวีปอเมริกาเหนือ

กลางศตวรรษที่ 19

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

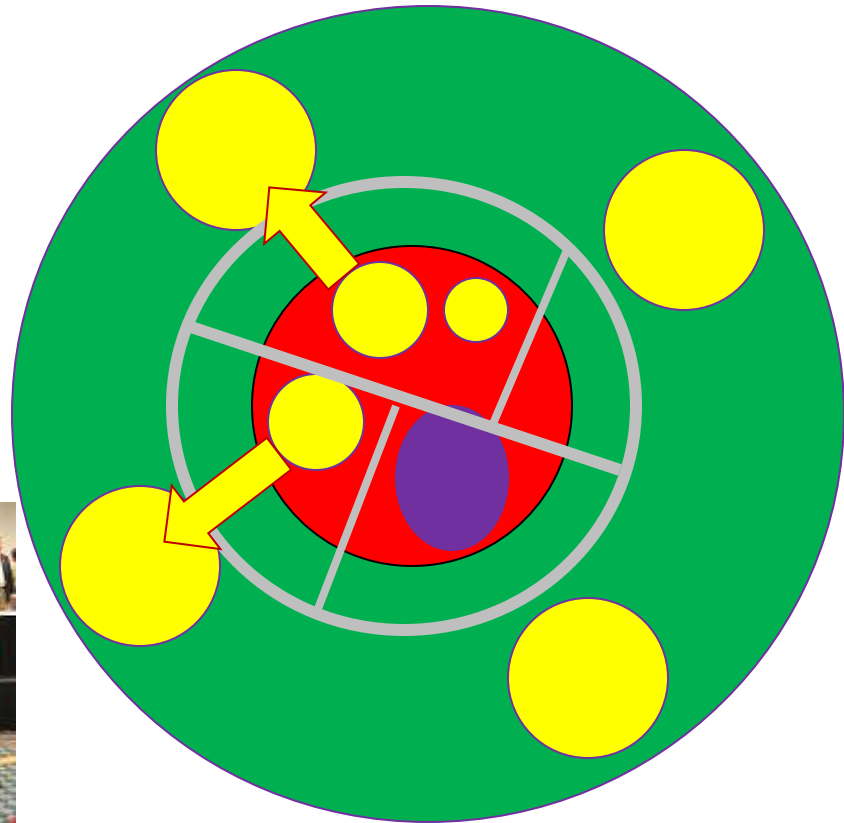
นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

การขยายตัวของชุมชนเมืองในเขตชานเมือง

การขยายตัวของที่อยู่อาศัยในเขตชานเมือง

ทศวรรษ 1920 - 1970

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

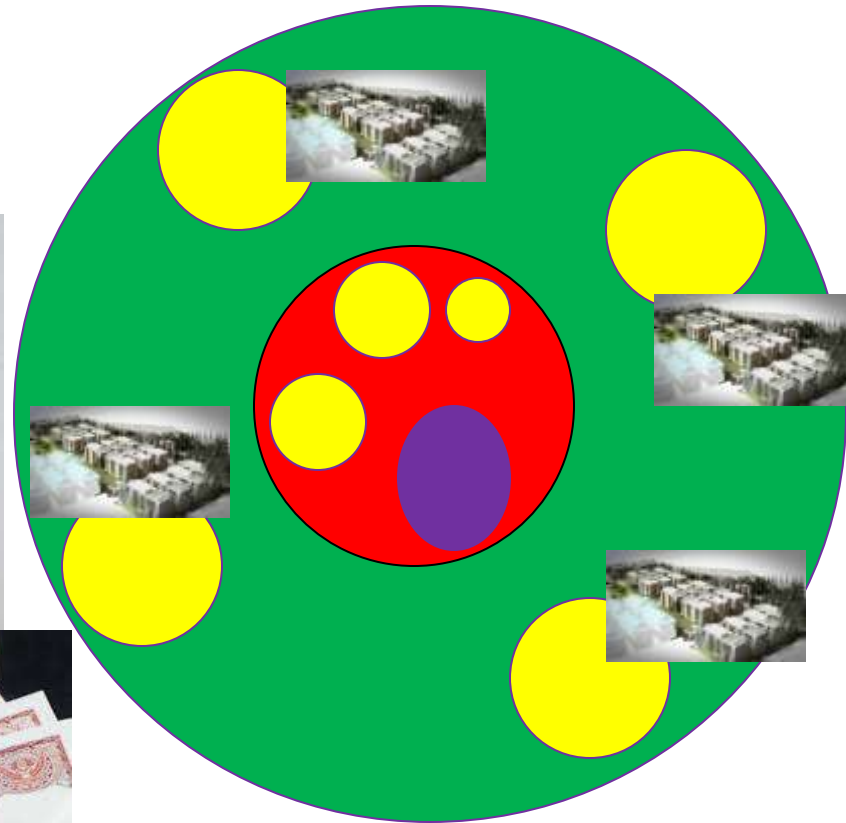
geography2gis@gmail.com

การขยายตัวของชุมชนเมืองในเขตชานเมือง

การขยายตัวของที่อยู่อาศัยในเขตชานเมือง

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2

Baby Boomer (1945-1965)

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

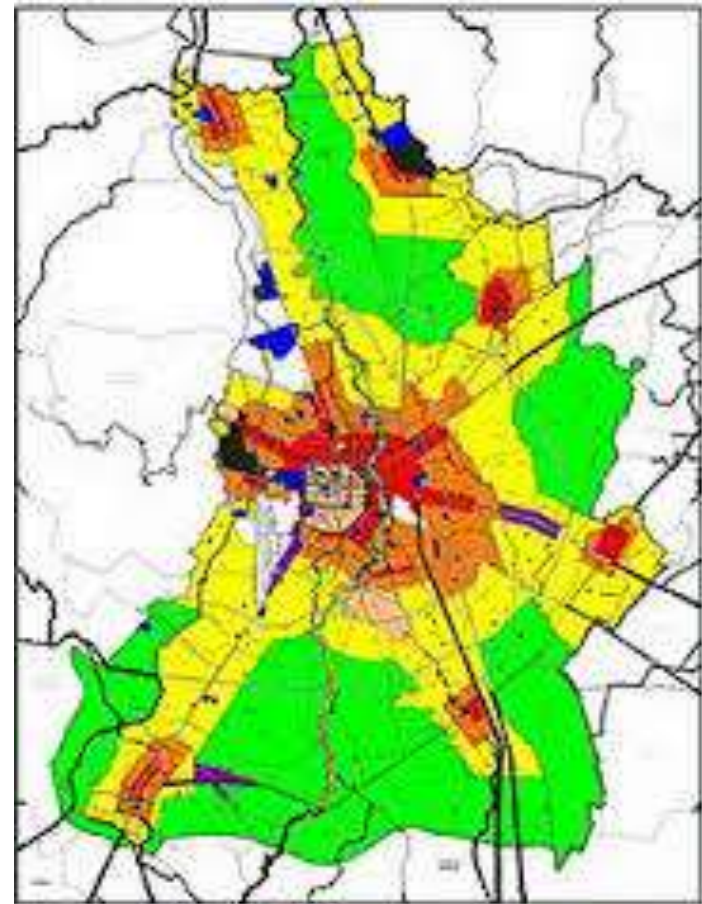
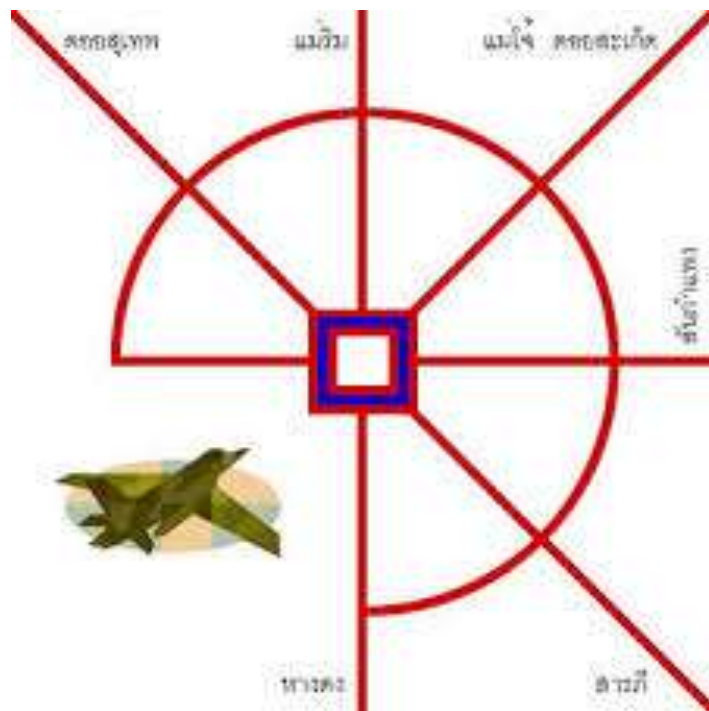
geography2gis@gmail.com

การขยายตัวของชุมชนเมืองในเขตชานเมือง

การขยายตัวของที่อยู่อาศัยในเขตชานเมือง

2. ในไทย / เชียงใหม่

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

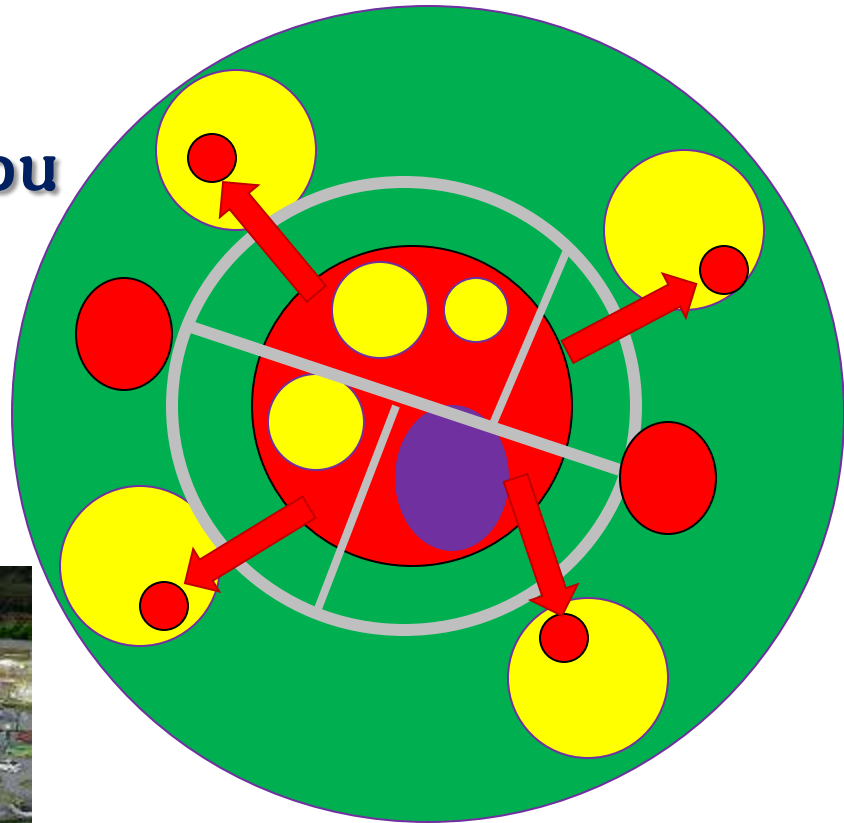
นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

การขยายตัวของชุมชนเมืองในเขตชานเมือง

การขยายตัวของการค้าปลีกในเขตชานเมือง

- ผู้ค้าปลีกย้ายไปชานเมือง
- ศูนย์การค้าใหญ่ถนนวงแหวน

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

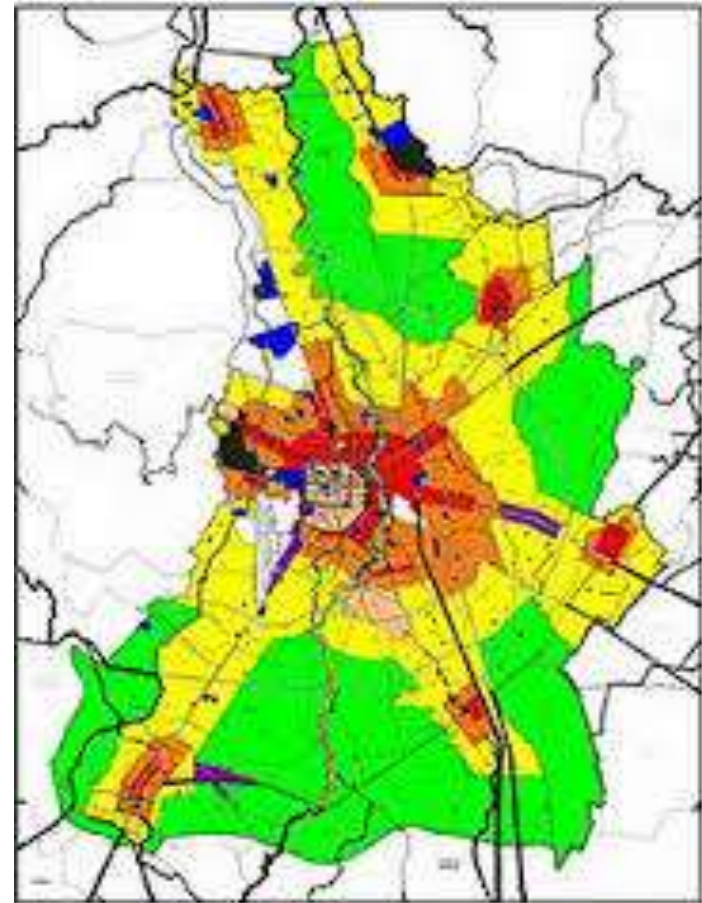
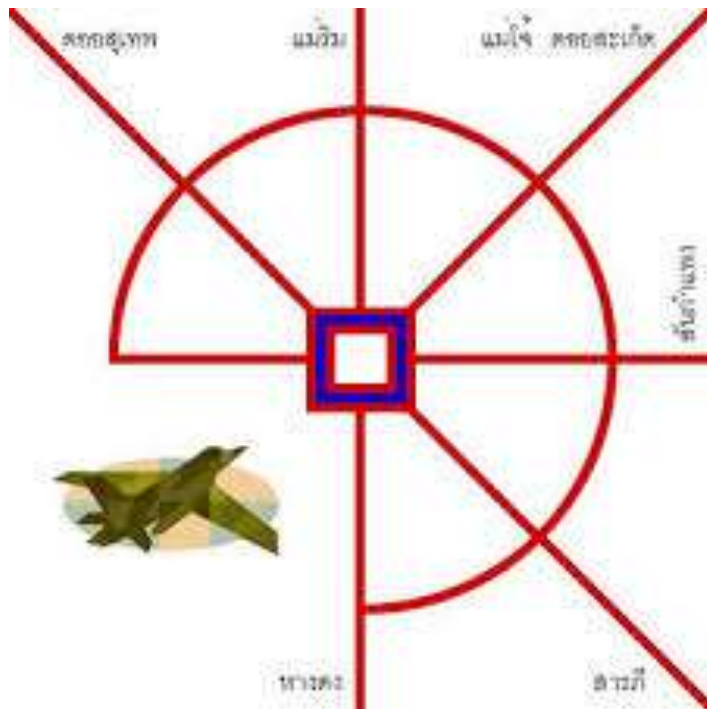
geography2gis@gmail.com

การขยายตัวของชุมชนเมืองในเขตชานเมือง

การขยายตัวของการค้าปลีกในเขตชานเมือง

2. ในไทย / เชียงใหม่

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

การขยายตัวของชุมชนเมืองในเขตชานเมือง

การขยายตัวของอุตสาหกรรมในเขตชานเมือง

1. ทวีปอเมริกาเหนือ

ศตวรรษที่ 19

ขยายตามแนวทางรถไฟ

1960

มีระบบทางด่วนใช้รถบรรทุก

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

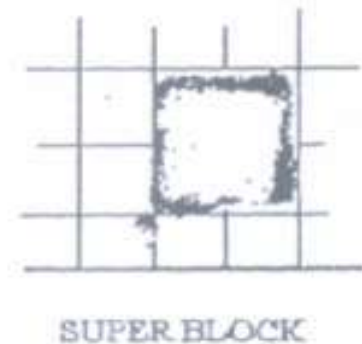
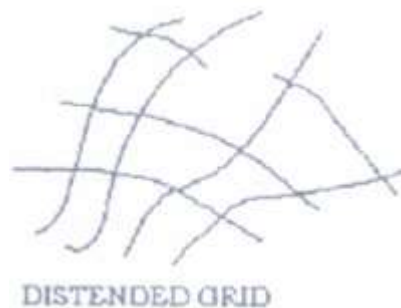
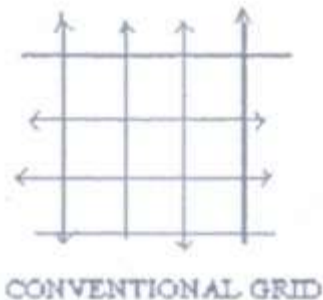
geography2gis@gmail.com

รูปแบบการขยายตัวของชุมชนเมือง

เกิดจากอิทธิพลของพัฒนาการด้านการคมนาคมขนส่ง

1 รูปแบบตาราง (Grid Pattern)

รูปแบบของเมืองถูกแบ่งเป็นบล็อก (Block) อาจเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส หรือ รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า

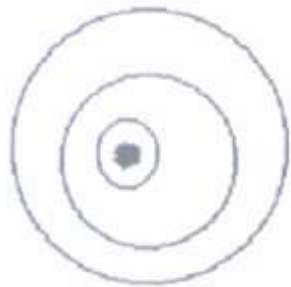

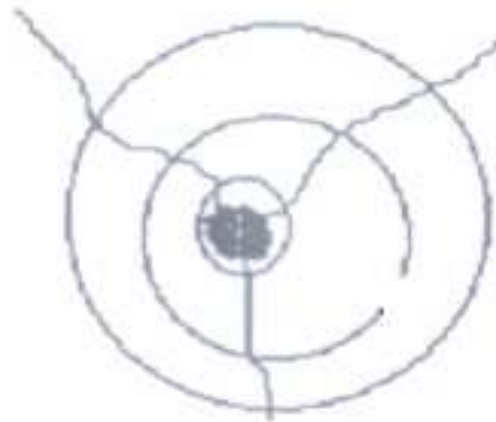
รูปแบบการขยายตัวของชุมชนเมือง

2. รูปแบบวงแหวน (Concentric Pattern)

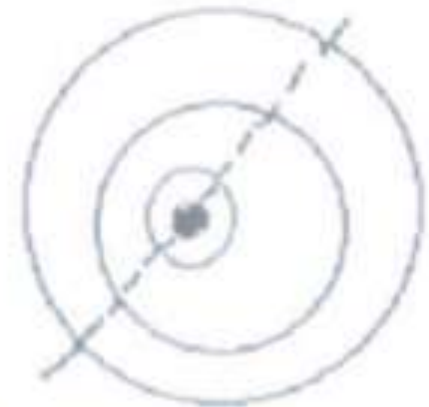
รูปแบบเมืองเป็นแบบวงแหวนเดิมโดยศูนย์กลางเมืองมีการกระจุกตัวกัน อย่างหนาแน่น และค่อยๆ ขยายตัวออกไป ในลักษณะของวงแหวน

CONCENTRIC

CONCENTRIC HIGHWAY

CONCENTRIC BY PASS

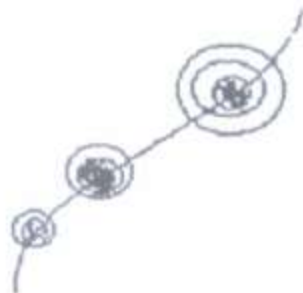
รูปแบบการขยายตัวของชุมชนเมือง

3 รูปแบบขยายตัวในแนวยาว (Linear Pattern)

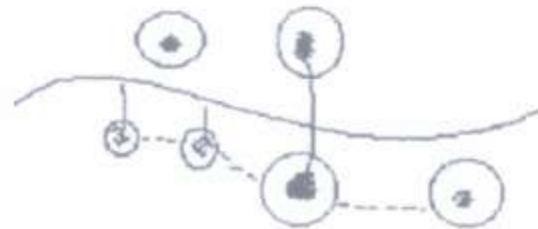
พัฒนาการมาจาก การตั้งถิ่นฐานตามแนว เส้นทางคมนาคม หรือ เมืองมีที่ตั้งอยู่บริเวณที่ราบ ระหว่างหุบเขา ริมน้ำ ซึ่งการขยายตัว ถูกจำกัดด้วยลักษณะ ทางด้านกายภาพ

LINEAR

LINEAR & CONCENTRIC

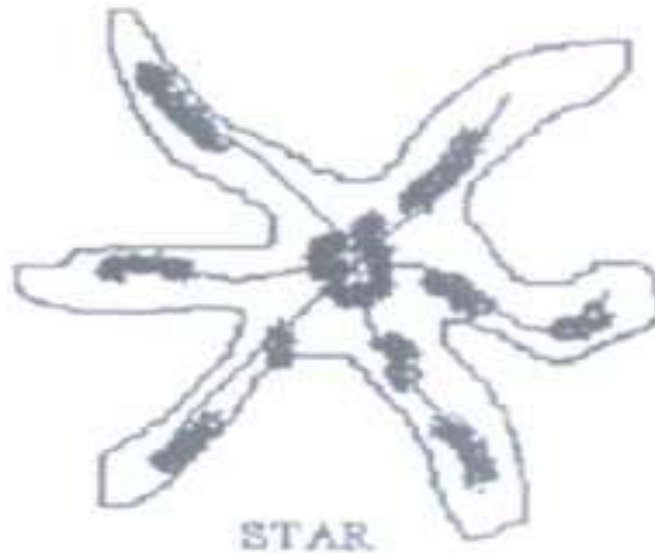
LINEAR & INTEGRATED

รูปแบบการขยายตัวของชุมชนเมือง

4 รูปแบบดวงดาว (Star Pattern)

การขยายตัวของเมือง ที่เมืองเดิมมีบทบาท เป็นศูนย์กลางการคมนาคมของถนน หลายสาย และมีการตั้งถิ่นฐานไปตามแนวยาว ของถนน (Ribbon) มีรูปแบบการขยายตัวที่ ขยายออก จากศูนย์กลางเมือง ไปในแนวรัศมี (Radius) จากศูนย์กลางเมือง

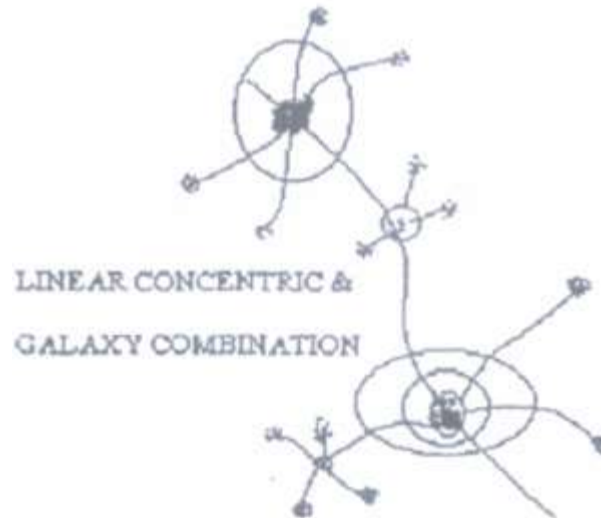
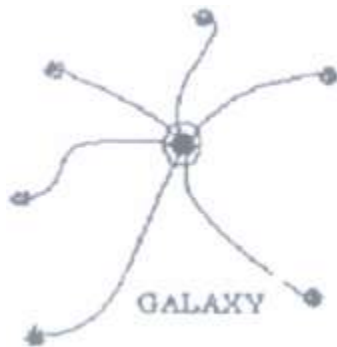

รูปแบบการขยายตัวของชุมชนเมือง

5 รูปแบบกลุ่มดาว (Galaxy Pattern)

การกระจายตัวของเมืองที่มีการ พัฒนามาจากรูปแบบดวงดาว (Star Pattern) โดยเมื่อเมืองมีขนาดใหญ่ขึ้น จนศูนย์กลางเมือง ที่เดิมมีแห่งเดียว ไม่สามารถให้บริการแก่ชุมชน ที่ขยายไปได้อย่างทั่วถึง อันเนื่องมาจาก ระยะทาง จะทำให้เกิดการพัฒนาตัวของระบบ ชุมชนเมืองในรูปแบบของศูนย์กลาง ระดับที่ถ่างถิ้นขึ้น ทำให้การกระจายตัวของชุมชน เมืองมีความหนาแน่นสม่ำเสมอมากกว่าแบบ ดวงดาว และสามารถทำหน้าที่ ให้บริการได้ ทั่วถึงพื้นที่

ชุมชนเมืองในประเทศไทย

ชุมชนเมือง หรือ เทศบาล

พระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 กำหนดขนาดเทศบาลดังนี้

มาตรา 9 เทศบาลตำบล ได้แก่

ท้องถิ่นซึ่งมีการประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล
มีรายได้ตั้งแต่ 12 ล้านบาทขึ้นไป ไม่รวมเงินอุดหนุน
มีประชากรตั้งแต่ 7,000 คนขึ้นไป

มาตรา 10 เทศบาลเมือง ได้แก่

ท้องถิ่นเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดหรือท้องถิ่นชุมชนประชากรตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป
มีความหนาแน่นประชากรไม่ต่ำกว่า 3000 คนต่อตารางกิโลเมตร
รายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดไว้สำหรับเทศบาลเมือง

มาตรา 11 เทศบาลนคร ได้แก่ ท้องถิ่นชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป

มีความหนาแน่นประชากรไม่ต่ำกว่า 3000 คนต่อตารางกิโลเมตร
รายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดไว้สำหรับเทศบาลนคร

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

ชุมชนเมืองในประเทศไทย

ชุมชนเมือง หรือ เทศบาล

กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานครเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่น จัดตั้งตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2515 โดยรวมหน่วยราชการบริหารส่วนภูมิภาคและการบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตนครหลวงธนบุรี เข้าไว้ด้วยกัน

อำนาจหน้าที่ในการบริหารของกรุงเทพมหานคร ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารกรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๒๘ และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒

เมืองพัทยา ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารเมืองพัทยา พ.ศ.2521 เมืองพัทยาเป็นเขตเมืองในรูปแบบการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ เป็นการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลแบบผู้จัดการ (City Manager) ซึ่งเป็นรูปแบบที่นิยมในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเมืองพัทยาก็เพื่อให้มีบทบาทเป็นเมืองทางการท่องเที่ยว

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

ระดับความเป็นเมือง

วัดค่าความเป็นเมือง

$$= \frac{\text{ประชากรที่อาศัยอยู่ในเมือง}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

$$= \frac{\text{ประชากรที่อาศัยอยู่ในเมือง}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}} \times 100 \%$$

วัดค่าความเป็นเมือง

จังหวัด	พื้นที่ (ต.ร. กม.)	ปชก. (คน)
เชียงใหม่	20,107.057	1,655,642
พิษณุโลก	10,815.854	854,372
นครสวรรค์	9,597.677	1,073,347
นครราชสีมา	20,493.964	2,601,167
อุบลราชธานี	15,774.000	1,826,920
ขอนแก่น	10,885.991	1,774,816
นนทบุรี	622.303	1,141,673

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอณูสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

วัดค่าความเป็นเมือง

จังหวัด	เทศบาลนคร	
	พื้นที่ (ต.ร. กม.)	ปชก. (คน)
เชียงใหม่	40.00	174,235
พิษณุโลก	18.26	89,480
นครสวรรค์	16.00	95,237
นครราชสีมา	37.50	174,332
อุบลราชธานี	29.04	105,081
ขอนแก่น	46.00	129,581
นนทบุรี	74.94	423,490

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

วัดค่าความเป็นเมือง

จังหวัด	เทศบาลเมือง	
	พื้นที่ (ต.ร. กม.)	ปชก. (คน)
เชียงใหม่	83.23	57,151
พิษณุโลก	30.87	29,525
นครสวรรค์	18.4	45,193
นครราชสีมา	49.616	89,484
อุบลราชธานี	77	70,969
ขอนแก่น	174.02	156,986
นนทบุรี	38.65	144,979

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอนุสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com

วัดค่าความเป็นเมือง

จังหวัด	เทศบาลตำบล	
	พื้นที่ (ต.ร. กม.)	ประชากร (คน)
เชียงใหม่	5,965.04	792,167
พิษณุโลก	1234.66	168,999
นครสวรรค์	410.91	106399
นครราชสีมา	2,803.07	612,299
อุบลราชธานี	2,499.59	422,924
ขอนแก่น	2,914.328	553,883
นนทบุรี	88.54	125,989

วิชา ภูมิศาสตร์เมือง Urban Geography (GEO 3409)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นายอณูสร พุ่มพวง

geography2gis@gmail.com